

Språkdetektiv

I det följande kommenteras främst punkt 2 och 3 i instruktionerna till studenterna.

Olika sätt att avgränsa uppgiften

Om studenterna går på promenad i Danmark eller Norge räcker förmodligen deras egen språkkänsla för att upptäcka och förstå böjningsformer. Ifall de fastnar kan du tipsa dem om att se på kontexten. Exempelvis: Är det utifrån kontexten rimligast att verbet står i presens eller preteritum? Är det i sammanhanget rimligast att substantivet står i singular eller plural – talas det troligen om ett eller flera föremål?

Att vara språkdetektiv på Färöarna eller Island är betydligt svårare än att vara det i Danmark eller Norge. Om du bedömer att dina studenter inte har tillräckliga grammatiska kunskaper för att förstå färöiskans och isländskans tregenussystem, kasusböjning eller personböjning av verb kan du begränsa uppgiften till att endast gälla ordens betydelse. Det går förstås också att begränsa uppgiften till att bara gälla Skandinavien.

Finska och samiska är en stor utmaning på både lexikal och morfologisk nivå, eftersom det grammatiska systemet skiljer sig mycket från de nordiska språken. Du kan välja att utesluta dessa alternativ, så som vi stillatigande gjort i det bifogade exemplet på instruktion till studenter. Men ännu mer givande kan vara att använda eventuell frustration hos studenterna till att demonstrera att det inte råder något 1:1-förhållande mellan grammatiska kategorier i olika språk. Tänk bara på den engelska meningen *I'm loving it*. En ordagrann översättning skulle snarast bli 'jag är älskande det', men det fungerar ju inte alls – presens particip används på ett helt annat sätt i svenskan än *ing*-formen i engelska. På samma sätt kan semantiska fält delas in på många olika sätt; tänk på engelskans *put* som på svenska bör översättas till antingen *sätta*, *ställa* eller *lägga* beroende på sammanhang. Kan studenterna finna några exempel där strukturen i språket som de undersöker skiljer sig från svenskan, även om de inte fullt ut kan beskriva det främmande språkets system?

Uppmana generellt studenterna att försöka finna en idiomatisk översättning som låter bra på svenska, snarare än att översätta ord för ord och böjningsform för böjningsform. Arbetar de med något av de svårare språken kan ni använda ordböckerna bara för att ta reda på vad orden och meningarna betyder. Ta sedan den betydelsen och ge den en idiomatisk svensk språkdräkt. Kom ihåg att se till kontexten: vad kan avsändare rimligen vilja uttrycka i det här sammanhanget?

Särskilda tips kring samiska

Du kan använda övningen till att låta studenterna fördjupa sig i samiska genom att be dem ta sin promenad i ett område i Norge, Sverige eller Finland som hör till Sápmi. Utöver ordböckerna på <https://ordbok.sametinget.se/> finns även många nätbaserade resurser på norska. Här några tips:

Sydsamisk ordbok: <https://baakoeh.oahpa.no/>

- Välj norska som gränssnittsspråk genom att klicka på den norska flaggan i övre högra hörnet
- Om ordet inte dyker upp när studenten skriver ordet i sökfältet kan du tipsa hen om att skriva början av ordet. Då kommer sökfältet med några förslag.
- När studenten vill veta något om ordböjning ska hen klicka på länken med det samiska ordet. Då visas ett böjningsschema.

Lulesamisk ordbok: <https://gtweb.uit.no/old-webdict/ak/nob2smj/index.html>

- På sidan finns instruktioner med tips om hur man kan söka.

Nordsamisk ordbok: <https://xn--snit-5na.oahpa.no/>

- Välj norska som gränssnittsspråk genom att klicka på den norska flaggan i övre högra hörnet
- Om ordet inte dyker upp när studenten skriver ordet i sökfältet kan du tipsa hen om att skriva början av ordet. Då kommer sökfältet med några förslag.
- När studenten vill veta något om ordböjning ska hen klicka på länken med det samiska ordet. Då visas ett böjningsschema.

Det är inte säkert att studenten kan se vilket av de samiska språken en text representerar, och det kan vara tidskrävande att testa i många olika nätbaserade resurser. Du kan exempelvis tipsa studenterna om att söka på Sápmi i Store norske leksikon, där det finns en översikt över vilka samiska språk som talas var. Mycket mer material om samiska hittar ni också på <https://www.sametinget.se/sprak>